

-Mén tað hevði borið til at funnið loysnir tá, soleiðis at kreppan ikki gjørdist so ógvuslig.

-Tá ná vit sjálvi ikki hava dugað nóg væl at húsast er tað so ein enn størri vanlukka at verða stýrðir av dønum í mongum av stórmálunum?

-Út frá tí, sum hendi í 80-unum, har vit finga eina sera stóra skuld í øllum samfelagnum, so kann ein siga, at tað er ikki so lægt, at tað nú eru aðrir, sum stýra - hava tað síðsta orðið at siga í politikkinum.

Tilmæli og veiða

Vit spurdu Jens Helga hvat hann hevur at siga til seinastu tilmælini frá Ices, til gongdina í fiskiskapinum undir Føroyum og orðaskiftið, sum hevur verið í kjalarvørinum á hesum!

Jens Helgi Toftum roknar ikki við, at tað er av tilvild, at botnfiskiskapurin undir Føroyum er minnaður frá 85 til í dag úr 125.000 tonsunum niður í góð 40.000 tons. Tað er ikki bara náttúran, sum hevur spælt okkum eitt "puss". Hetta vitnar um ein miseydnadán fiskivinnupolitikk.

Hann sigur annars, at ein skipan við umsetilgum kvotum loysir onga kreppu í sær sjálvum. Endamálið er at fáa nakað burtur úr upp á longri sikt. Tú sær nevnliga ikki vinningin beinanvegin við kvotum.

-At vinnan er illa fyri ger, at trýstið á at fáa hækkað kvoturnar eru ógilt. Men at hækka kvoturnar, nú fiskifrøðingar mæla til varsemi, loysir onga kreppu.

Fiskivinnufrøðingurin heldur tað vera stórt spell fyri ikki at siga ræðuligt, nú tað er valár, um menn fara at brúka toskin sum valagn.

-Tá summi mæla til, at vit skulu avtaka kvotaskipanina og heldur fara yvir til ta gomlu skipanina við friðaðum leiðum, sum vit gjørdur gjøgnum øll 80-ini, so eri eg heilt ósamdur.

Skal tú leita eftir orðum til kreppuna, so eru 80-ini ein orsök. Og tí tey, sum mæla til, at ein skal venda aftur til líkandi skipanir, haldi eg gongdin í seinastuni hevur nakað annað at siga teimum.

Mugu hava kvotur

Jens Helgi Toftum er sannførdur um, at vit í núverandi stöðu eiga at royta eina kvotaskipan. Vit hava einki annað val.

Utan mun til hvat slag av skipan ella reguleringum talan er um, so er

tað so, at tú sær ikki ágóðan av tí beinanvegin. Nú eru bert farnir nakrir fáir mánaðir, síðani vit finga skipanina. Tað er tí heilt burturvið at geva skipanina skylduna fyri, at tað gongur illa.

Jens Helgi heldur tað eisini vera skeiðt at samanbera við ES, tá tosað verður um ringar royndir av kvotaskipanum.

-Ein høvuðsorsøkin til at stovnamir í Norðsjón-um eru illa fyri er tann, at teir har brúka kvotuna

sigur, at neyvan verður sett í verk nakað fullkomið bann móti toskafiskiskapi undir Føroyum, hóast hetta verður tilmælt av eitt nú Ices. Men høvuðsavmarkingin verður so hon, sum sjálv náttúran setir í verk.

Uppá fyrispurning um andstöðan til fiskifrøðingar frá bæði politikarum og fiskimonnum er órimulig og vandamikil sigur Jens Helgi Toftum, at ein eisini væl skilir bæði

Tær loysnir tú setir í verk mugu vera kreppuloysnir, og kreppuloysnir eru ikki nakað varandi. Men ein skipan við umsetilgum kvotum er ikki ein kreppuloysn. Tað er harafturimóti ein loysn, sum gongur eitt sindur longur fram í tíðina.

-Hvat heldur tú um umsetilgum kvoturnar?

-Eg kann bert siga, at nógvar av teimum loysnum, sum eru komnar eru ein náttúrlig avleiðing av tí ríkna fiskivinnupolitikk-

fyrí at loysa politiskar trupulleikar í Bruxelles.

Í Íslandi hevur tú eisini sæð somu gongd gjøgnum øll 80-ini. Meðan fiskifrøðingar hava mælt til eitt, so hava politikarnir bara sett kvotuna munandi hægri.

Jens Helgi Toftum sigur annars, at tað ber heldur ikki til bara at fylgja øllum kvotaásetingum frá Ices. -Tað er ikki bara ein spurningur um biologisk skil, tað er eisini eitt samfelag, sum skal liva av fiskiskapi, sum málið snýr seg um.

-Men hvat nú um einki er at fiska?

-Tað er sjálvandi ein góður spurningur. Men tað er ikki antin ella. Tað er meira bæði og. Nú eri eg ikki biologur burturav, so eg skal vera varin.

-Men hvat er forsvarligt at gera?

-Allur fiskivinnupolitikkur snýr seg um at gera neyðsemjur millum partarnar. Og so verður helst eisini í hesum fœrinum.

Jens Helgi Toftum

fiskimenn og politikarar, tí stöðan er so mikið álvarslig.

Finna loysnir

-Kemur ein politikari til sín og biður teg um góð ráð, nú tú arbeidir við bæði reguleringum og búskapi, hvat hevur tú tá at siga honum?

-Tað er ein stórur spurningur. Sæð út frá einum búskaparligum og biologiskum sjónarmiði, so hevði tað verið rætt at hildið seg til tilmælini frá Ices og síðani biðað til fiskastovnamir høvdu bygt seg upp aftur. Men út frá einum samfelagsligum sjónarmiði trúgvi eg ikki, at tað ber til.

Jens Helge Toftum viðgongur, at tað er ikki nøkur løtt uppgáva hjá okkara politikarum at taka stöðu til fiskivinnu, men tað er so teirra arbeiði at finna loysnir.

-Stöðan er so mikið álvarslig, at uttan mun til hvat tú gert, so fara avgerðirnar at raka meint.

inum frá 80-unum. Her er fyrst og fremst talan um kreditorloysnir, t.v.s. at tað eru ikki loysnir, sum serliga verða gjørdar við atliti til føroyska samfelagið.

Jens Helgi Toftum ber ótta fyri, at tað verður torført at fáa nakrar loysnir at virka, tí tær avgerðir, sum vórðu tiknar fyrst í 90-unum, gjørdur, at vinnan bleiv útiðst frá allari almennari ávirkan. Hetta við at kvetta á stokkinum við at útiðstá vinnuni frá allari ávirkan merkir, at tað verður torført at reka fiskivinnupolitikk, tí ein fortreyt fyri at fáa hann at virka eftir ætlan er, at vinnan er við.

Henda uppgáva hevur leingi verið gloymd av føroyskum myndugleikum. Vandir er fyri, at fiskivinnan verður í so nógv lógarfiskerað. M.a. hava vit sæð, at einasta stað har myndugleikar og vinnan møtast, er í rættinum.

Jens Helgi Toftum, fiskivinnufrøðingur:

Liberalistisk marknaðarskipan lítið gagnlig fyri Føroyar!

-Eg seti eitt stórt spurnartekin við, um tað er gagnligt fyri eitt lítið samfelag sum Føroyar, sum bert livir av eini vinnu, at liva eftir liberalistiskari marknaðarskipan. Tað ber ikki til at lata marknaðarkreftirnar sleppa at stýra týðandi pørtum av fiskivinnupolitikkinum. Tá fiskivinnan hevur so stóran týðning, so má tað almenna hava eitt avgerðandi orð at siga heldur Jens Helgi Toftum, fiskivinnufrøðingur.

Bert ein vinna

Jens Helgi sigur, at tá tú hevur eitt samfelag, sum er sera bundið at útflutningi og sum hvílir á eini vinnu, so hevur tað stóran týðning, at fiskivinnupolitikkurin og búskaparpolitikkurin, sum jú eru eitt og tað sama, er nationalur, felags. Jens Helgi setir tí spurnartekin við, um tað er gagnligt fyri eitt lítið samfelag sum Føroyar at liva eftir liberalistiskari marknaðarskipan.

-Eg ivist í tí, uttan at hava kannað tað.

Hann heldur ikki, at tað ber til at lata marknaðarkreftirnar stýra týðandi pørtum av fiskivinnupolitikkinum. Tá fiskivinnan hevur so stóran týðning, so má tað almenna hava eitt avgerðandi orð at siga í avgerandi spurningum.

-Nú er val fyri durum. Hvat heldur tú áti at havt mest at siga í valstríðnum?

-Valsríðið higartil um at hækka kvotur vitnar um, at tað er løtuvinningurin, sum stendur frammaliga. Tað, sum er umráðandi, er at hugsa longur fram. Hvussu vit klára tíðina, meðan vit byggja fiskistovnamir upp.

Hvat gera vit komandi fimm árin, nú vit skulu byggja stovnamir upp. Út frá álitinum frá Bygnaðarnevndinni átti tað at staðið sera frammaliga.

Tølini fyri toskafiski-

skapin frá 85 vísa, at tað galið við stovninum. Tað er ikki rætt at hækka kvoturnar, og tað er órealistiskt at fylgja tilmælningum frá Ices, skilt á tann hátt, at tað í síðsta enda eru politikarnir sum skulu taka stöðu til hetta mál.

Endamálið við kvotum er annars ikki bara at byggja stovnamir upp aftur. Tað er eisini at fáa eina langtíðarjavnág, so tú fær javnari úrslit ár fyri ár.

Færri arbeiðspláss

-Men sum stöðan sær út í løtuni, klára vit tá at liva víðari við verandi kvotum?

-Ja, men tað verður ein øðrvísi fiskivinna enn í 80-unum. Eg haldi vit mugu síggja í eyguni, at tað verður ikki grundarlag fyri líka nógvum arbeiðsplássum í eini komandi fiskivinnu bæði á sjógv og á landi. Hetta síggja vit alla aðrastaðni.

Jens Helgi Toftum sær annars eina komandi oljuvinnu sum ein góðan útvikling, tí eitt land, sum bara hevur eina vinnu at líta á er sera viðbrekið. Hevur tú harafturimóti fleiri bein at standa á, so er hetta gott.

jan